

Три врховна песника има Европа: једног Биглеза, једног Италијана, једног Немца. Али, Немцима је требао прелом 18-ог и 19-ог века, да си дали Гетеа. Биглези су дали Шекспира у 16ом веку. А Италија је родила Дантеа у 13-ом веку. Није било просто и лако родити модерног генија у раним годинама Средњег века. Дантеа је родила цела Италија: читав низ оних борбених, полемичких, речитих, затрених духова који су у фратарским мантијама, или под теолошким филозофским тогама водили бојеве умом, идејама, карактерима; пером и усменом дебатом, страдајем и умирајем за правду, право, истину. Да споменемо једног који ће можда многе изненадити: свети Францискус из Асиза није ни близу био само онaj благи Францискус који хода бос по Умбрији и разговара с птицама, целога живота се борио процесао, пркосио, претио папама, цркви, францисканцима који више нису били права Мала браћа, боса браћа, сива браћа. Низови танких људи спремили су Дантеа, и његово генијално дело највишу поезију, али дело скроз борбено полемично, дело расправљања, показивања, судења, кажњавања. Један од њих, из тих низова, био је човек родом из малог италијанског места Тоди, и носи име Јакопоне да Тоди. Рођен је тридесетак година пре Дантеа / 1230-1306 / показао особите дарове и моралну снагу већ у дечаљству, школовао се, пъстао учен правник у првеној тоги. Па је онда дошла она катастрофа која неизбежно долази кад неко има да постане неко и нешто. Катастрофа споља, моја односи мир и породични живот и катастрофа изнутра која преображава дух човека. Јакопоне оставља свет, живи десетак година, пустивачкој самоти размишља, сабира се. Улази затим као фратар у дручину мистичког братства, у дручину Мале браће, *fratres minorum*, и стиче право да говори, пише, тврди, одриче, доказује, да се бори. Борио се, у теорији, као и свети Францискус, да се врате на снагу оригинална правила францисканска, строга правила сиромаштва, послушности и жртвовања. У пракси се борио, другачије него Францискус: жестоко, силовито, сувово, држко, против сваке легенарије у редовима монашким, против зла у висококлиру, против неваљалства моћних и против слабости малодушних и млађих. Историјски гледан, Јакопоне да Тоди је један од јакета оних лозе средњевековних мистика у Италији и Шпанији, која је дала много оригиналних

Своге 2
умова лавовске борце чуvene религиозне писце и песнике. Јакопоне не само да је један од најдаровитијих религиозних песника, / било је о њему речи у овој ~~ен~~
њизи /, него је и један од најсмељијих сатиричних песника свога доба, штабалица,
ка^на, кад је требало и "трострука канција".

Јакопоне ~~и~~ био природом и талентом сав драматичан.
Смирен да трип алијасим да се бори. Сад милостив сад нетрпељив, сад пун љубави сад пун гњева. Сад заноси свет песничком речју, сад упре прст у оно што га дражи, и провокација и сатира пробијају из њега вулкански. Срце ватreno, језик необуздан, али ум прав. Велики темперамент чинио је од Јакопона правог мистика; кад га обузме ватра, ватра борбе за хришћанство идеал, ватра љубави за Христа, ватра бола пред ~~хришћанством~~ — Јакопоне, као дрво у пламену, промени супстанцу, постане нешто друго. Инспирације су му тада бивале силене; визија ~~запаљијом~~ ја стиже визеју, а реч пева, звони, куне, штба. Поезија његова је поетиче делимично из спиритуалне његове душе, а делимично из борбеног његовог духа. Певао је химне, похвале, такозване лауде, и то је његова нежна, умилна, топла, или драмски снажна поезија монаха. И певао је ироничне и сатиричне строфе кроз које је, као неки Господњи хроничар, гласно казивао шта се забива међу људма и у људма, претио незадовољним, ругао се слабићима, упирао прстом у долијале.

Године 1294-те, кардинали се више од године дана нису могли да склоне кога да изаберу за папу. ~~избору~~ Најзад да не би некому ^{кардиналу} и сувише право, или некому и сувише криво, довукли су из планине више силом него милом сиротог бенедиктинаца и пустињака Петра Мороне, и сасвим против његове воље га учинили папом под именом Целестина V.ог. Том избору правог божјег човека и Христова следбеника за поглавара цркве, нико се није могао више радо вати него Јакопоне. Али, слутио је Јакопоне — па и наслутио — Петрову слабост и неборбеност. Нови папа заиста под притиском ~~непријатеља~~ противника ^{изборе} абдицирао је изашао из борбе отишао натраг у самоћу. Слутећи то, Јакопоне је новом папи испевав ^{бак} песму опомене, можда и охрабрења да издржи. Песма је чуvena Che farai Pier da Morone? ^{Кад} ли ћеш Петре од Морона?

3

Како ли ћеш Петре од Морона?
Ето те сад на великом једу:
Хоће ли вјајдит ћелијске мудрости?

Добар глас те подигао високо,
Пази да се како не заглибиш,
Јер ће брука бити преголема.

Кад врлину заокупи бура,
Снажно треба одбијати ветар,
Да из руку не исклизне крма.

Достојанство твоје велико је,
Ал' и бура није ниста мања.

Не знаднем ли дочекати борбу,
Калосно ћеш на крају да цвилиш.

Јакопоне је тачно предвидео. Осиони кардинал Гаетано ~~—~~ нашао је начина да папу Целестина ~~VII~~ нагони на "велико одрицање", gran rifiuto. ~~—~~ Речи су Дантеове. Данте је ~~—~~ у духу суда Јакопоновог осудио Целестина као ~~стражала,~~ млађог ~~—~~ неспособног за борбу и ставио га у пакао у својем спеву, у својој Комедији. Кардинал Гаетано успео је да себе даде изабрати на место Целестина, под именом Бонифација ~~VIII~~-ог. Борба је букинула. Против Бонифација — у историји по злу познатог Бонифација — организовао се отпор, а водили су отпор два кардинала, браћа Колона. ~~У тој~~ је већ био обичај у оно време, спасаже мачеве и ~~папа~~ кардинали, сабраше војске, и дође до правог боја. Папинавојска је опседла тврђаву у којој су ~~убили~~ ~~заховорили~~ ~~сем~~ ~~избацили~~ ~~покусли~~ ~~сам~~ кардинала ~~и~~ њихове војске, и — Мали брат Јакопоне. Мали брат је уосталом већ раније опучио био једну добру стрелу против недостојног Бонифација:

О Бонифације, папо, ~~Светског~~ си се много научио,
Нећеш мори без тога ни сада

Гледао си пуно да награбиш,
Што год зграби не беше ти дosta,
Карао си баш као разбојник!

Праву службу кад узе да служиш,
По граду је свуд попала тама,
Не гораху на ојтари свеће...

Битку је међутим добио ипак Бонифације. Кардинали Колона у прими ~~аконопштем~~ око врата поћеле да чине покору пред победником, ~~и~~ Јакопоне ~~врло~~ у тамницу. Међу пацовима, слабо храњен и полунааг Јакопоне се држи духом и темпераментом: сећа се ~~да~~ је увек мъчио Бога да му даде страдање; сећа се ~~да~~ је раније са ~~који~~

4

лирским заносом певао сиромаштву и убоштву, узимајуши писаљку и пита сад сама себе:
Che farai, fra Jacopone?

Како ~~беше~~ ли ћеш, фратре Јакопоне?
Ето те сад на великом јаду:
Под земљим ти даше парохију
.....
Вес' о буди, јер, где, сада имаш
Што месаше тридесет година ...

Настрадао се Јакопоне, лежао је у тамници све док Бенифације није умро. Неки хроничари тврде да је измучени Јакопоне тражио милост од свога крвника, али узбуд. други хроничари кажу да је Јали брат, на маркастично питање Бенифација:
Кад ћеш изаћи, фра Јакопоне? — одговорио папи: *Вида кад ти уђеш.* — Вероватно имају право и једни и други хроничари. Издржавши мучеништво до краја, Јакопоне је живео још само две године. Смрт је стари борац дочекао јуначки и светачки.

Тај ковљуди ~~и~~ спремио ^{стру} ~~Дантса~~ и најоригиналнији спев свете Божанствене комедије. Јакопоне је убоги ~~биви~~ стат, али је борац против званичне цркве, и судија је папи. Јакопоне је песник оног Плача Богородице, о којем је било речи у овој књизи, који је савршена драма и лирика заједно с ~~и~~ песник сатиричних и провокаторских епиграма за које се иде на доживотно и дуго мучеништво. Тај ков пространих и потпуних људи спремио је и родио и италијански Препород, који ће препородити целу Европу.